

Kommunal- og regionaldepartementet

Innspill til boligmeldingen

Dato, 15.11.2010

Eldre i sentrum – gode omsorgsboliger for de nye gamle

Om Norsk Form

NF er en stiftelse som arbeider med arkitektur og design i et bredt samfunnsmessig perspektiv. Dette innebærer blant annet at vi, sammen med brukerne, benytter designfaglig kompetanse, til å utvikle produkter som kan bedre deres livssituasjon. På arkitekturområdet arbeider vi med utvikling av inkluderende bomiljøer og utforming av det offentlige rom.

NF har de siste årene arbeidet med å vise sammenhengen mellom omgivelser livskvalitet og helse innen eldreomsorgen. Med omgivelser menes geografisk plassering og arkitektoniske løsninger som legger til rette for sosiale, kulturelle og fysiske aktiviteter. Vi er også opptatt av at disse aktivitetene skal kunne brukes av andre beboere i nærmiljøet slik at omsorgsenteret kan fungere som lokalt møtested.

Som en del av vårt arbeid, har vi, med støtte fra HOD, etablert et tverretattlig kommunenettverk med små og store kommuner fra hele landet. Kommunene deltar med representanter fra omsorg-, plan- og kultur/oppvekst- eller skolesektoren.

Vårt fokus er eldre som ikke selv kan bekoste sin egen alderdom. Vi har derfor ikke arbeidet med utvikling av private omsorgsboliger, men med naboskap når det har vært naturlig.

Begrepsbruk

I vårt arbeid har vi valgt å bruke ordene omsorgssentra eller omsorgsboliger og ikke sykehjem. Begrunnelsen er at begrepet sykehjem er stigmatiserende, og at det definerer en stor gruppe beboere som trenger omsorg og pleie, men som i tillegg er mennesker. Omsorgsboliger og omsorgssentra er en betegnelse på en bolig som gir opp til 24 timers omsorg.

Bakgrunn

Morgendagens eldre blir en stor gruppe som vil ha andre krav, forventninger og behov enn dagens generasjon. Forskningsbasert kunnskap viser at de vil bo sentralt og være en del av et pulserende liv. <http://www.servicestyrelsen.dk/aeldre/bolig/trivsel-og-boligform> Dette innebærer at kommunene ikke må bygge mer av det samme; perifert plasserte sykehjem, med lange korridorer og en lukket dør til nærmiljøet.

Eldre er prisgitt sine omgivelser, og er som andre såkalt svake grupper avhengig av at andre ivaretar deres behov. For å få avsatt tomter med sentral beliggenhet, må derfor omsorgsektoren bli en del av arbeidet med Kommuneplanen og forankres både i samfunns- og plandelen. Tverretattlig samarbeid er omtalt i flere plandokumenter. Vår erfaring med utvikling av gode omsorgsboliger, er imidlertid at kommunene ikke etablerer et forpliktende samarbeid på tvers av sektorene. Fagetatene tas ikke med eller trekkes inn for sent. For omsorgsektoren innebærer det at det ikke settes av tomter til nye omsorgssentra, når det reguleres areal til nye boligområder, eller ved omregulering av disponible tomter. Resultatet er at eldre med behov for omsorg plasseres langt fra andre mennesker og virksomheter.

Gode omsorg for morgendagens eldre

Mange kommuner har brutt med gamle tradisjoner og bygget nytt og dristig, og det er mange gode modeller å vise til, eksempelvis: Haram kommune, der omsorgsenteret er integrert i et stort forretningscenter, Tysvær kommune som har samlokalisert omsorg- og kultursenteret, Nedre Eiker kommune som har bygget et helse- og omsorgscenter som fungerer som lokalt møtesenter for hele nærmiljøet, og Trondheim kommune der omsorgsenteret har naboskap med en videregående skole. Sentral plassering og arkitektonisk utforming som gjør at aktivitetene kan benyttes av andre beboere i nærmiljøet har ført til et bedre tilbud både for de som bor i og utenfor omsorgsenteret.

Konkrete forslag

Meldingen må si noe om at omsorgssektoren skal trekkes inn i arbeidet med Kommuneplanen og andre viktige planprosesser. Målet er å sikre at det blir avsatt tomter til omsorgstilbud ved utvikling av nye boområder eller endring i bruk av eksisterende areal. Dette kan knyttes til målet om inkluderende boligområder. Vår erfaring er at dette ikke skjer uten videre.

Etter vår vurdering er det nødvendig at boligmeldingen sier noe om behovet for innovativ planlegging, dvs samarbeid mellom sektorer. Gjeldende praksis, der planlegging, langt på vei, foregår i det lukkede rom, innebærer, at omsorgsenteret og kulturhuset, eller omsorgsenteret og skolen blir plassert hver for seg, mens de med stor fordel, både ut fra kvalitet og ressursbruk, kunne vært samlokalisert.

Vi mener også at meldingen bør vise til konkrete eksempler på nye omsorgsboliger som er en del av et inkluderende og sosialt bærekraftig bomiljø, og hvilke kvaliteter dette gir både for beboerne og nærmiljøet.

Annichen Hauan
Norsk Form

I samarbeid med nettverkskommunene, har vi gitt ut to publikasjoner i tilknytning til vårt arbeid.

<http://norskform.no/Documents/Eldreb%C3%B8lgen/Publikasjoner/nf-rapport-justified-23%2006%2010.pdf>

http://www.norskform.no/Documents/Byutvikling/Bylab/Eldre%20i%20sentrum%209_interaktiv_080910_1.pdf